

Materiál na rokovanie pre
Mestské zastupiteľstvo v Žiline

Číslo materiálu: ___/2021

K bodu programu

Informatívna správa o príprave prihlášky mesta Žilina pre 2. kolo súťaže o titul Európske hlavné mesto kultúry 2026 v Slovenskej republike

Materiál obsahuje:

1. Návrh na uznesenie
2. Dôvodová správa
3. Materiál

Materiál bol prerokovaný v :

-

Predkladá:

Mgr. Peter Fiabáne, primátor

Zodpovední za vypracovanie:

Mgr. Vladimír Randa, viceprimátor mesta

Mgr. Lucia Šimo, projektová manažérka Žilina Beskydy 2026

NÁVRH NA UZNESENIE

Uznesenie č. __/2021

Mestské zastupiteľstvo v Žiline

I. berie na vedomie

1. Informatívnu správu o príprave prihlášky mesta Žilina pre 2. kolo súťaže o titul Európske hlavné mesto kultúry 2026 v Slovenskej republike.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Tento materiál sa predkladá mestskému zastupiteľstvu ako iniciatívy s cieľom informovať o budúcich záväzkoch mesta Žilina v prípade víťazstva v súťaži o titul Európske hlavné mesto kultúry 2026 v Slovenskej republike (EHMK).

Materiál je v súlade so Štatútom mesta Žilina a právnymi predpismi Slovenskej republiky.

Materiál má dopad na rozpočet mesta Žilina v prípade víťazstva mesta Žilina, na jeho výdavkovú časť počínajúc rokom 2022.

MATERIÁL

Žilina Beskydy 2026

Európske hlavné mesto kultúry je jednou z najznámejších a najdlhšie prebiehajúcich iniciatív Európskej únie v oblasti kultúry. Hlavným zámerom projektu je vyzdvihnúť diverzitu európskych kultúr, zdôrazňovať spoločné kultúrne charakteristiky a podporiť úlohu kultúry v rozvoji miest.

Žilina sa rozhodla kandidovať na titul Európske hlavné mesto kultúry spolu s dlhoročnými partnerskými mestami Bielsko-Biala v Poľsku a Frýdek-Místek v Českej republike a celým cezhraničným regiónom pod značkou Žilina Beskydy 2026. Naša poloha v blízkosti hraníc dvoch ďalších krajín prináša jedinečný kultúrny, ekonomický a inovačný potenciál. Veríme, že výmenou skúseností, nápadov či mobilizáciou všetkých aktérov v regióne, dokážeme naše mestá, obce a región ako taký, posunúť výrazne vpred.

Európske Hlavné Mesto Kultúry nie je celoročný festival v roku 2026 ale transformačný projekt mesta, preto koncept nášho programu sa buduje na predstave, že kultúra je hnací motor pozitívnej zmeny v spoločnosti. Ako slogan projektu sme si vybrali Okno príležitostí, pôvodne fráza z vesmírneho žargónu, ktorá označuje optimálne priestorové a časové podmienky pre štart rakety. Páči sa nám to, pretože zdôrazňuje proaktívny, konštruktívny prístup k riešeniu problémov.

Štruktúra programu - to čo nás všetkých v regióne spája a zároveň definuje - pozostáva z troch elementov: krásna príroda a hory, priemyselná tradícia a silné identity. Projekt Žilina Beskydy 2026 má preto tri programové línie:

≈ Tok prírody: tradícia a bačovstvo / klimatická zmena a udržateľné mesto / umenie v prírode / voda a lesy / outdoorová a zážitková kultúra

» Továreň na budúcnosť: urbanizmus a umenie vo verejnom priestore / veda a umenie / priemyselné dedičstvo, remeslá a dizajn / výrobná na umenie a cirkulárnu kultúrnu produkciu

∞ Identita bez hraníc: občianska participácia a inkluzívne komunity, medzikultúrny dialóg a doprava, kultúra demokracia a sloboda slova, národo-štátotvorné procesy a reflexia minulosti

Viac na www.zilina2026.eu

Operatívny rozpočet

V rámci prihlášky projektu Žilina Beskydy 2026 je vyžadovaná aj informácia o zdrojoch financovania tkz. operatívneho rozpočtu, ktorý zahŕňa náklady na réžiu organizácie riadiacej celý projekt EHMK, ďalej náklady na kultúrny program, marketing projektu a turistickej destinácie. Informácia o projektovaných zdrojoch financovania je súčasťou materiálu.

Celková projektovaná suma operatívneho rozpočtu pre roky 2022 – 2027 je 33 250 000€.

Zdroje operatívneho rozpočtu:

Ministerstvo kultúry

V čase tvorby tohto materiálu, t.j. august 2020, nebolo k dispozícii oficiálne stanovisko Ministerstva kultúry SR ani vlády SR o výške finančného príspevku na kultúrny program EHMK, teda do operatívneho rozpočtu. Kandidátske mestá, ktoré sú v druhom kole súťaže, teda Žilina, Nitra, Trenčín teda navrhujú finančné krytie programu podľa vlastného uváženia, ktoré musí svojim rozhodnutím potvrdiť Ministerstvo kultúry SR.

Mesto Žilina

Projektovaný celkový príspevok mesta Žilina do operatívneho rozpočtu je 6 mil. € za obdobie 6 rokov.

Žilinský samosprávny kraj

Mesto Žilina a Žilinský samosprávny kraj (ŽSK) sa dohodli na intenzívnej spolupráci v rámci projektu, ktorá vyústila do veľkého počtu kultúrnych projektov na území kraja a v inštitúciách v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK. Pri operatívnom rozpočte projektu Žilina Beskydy 2026 je predpokladaný príspevok ŽSK vo výške 4 mil. € pre obdobie 2023 - 2027. Tieto financie môžu byť kryté v rozpočtoch jednotlivých organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, v ktorých bude prebiehať kultúrny program. Zároveň môžu byť kryté v rozpočte samotného ŽSK. Časť financií bude transferom prevedená na novú organizáciu, ktorú mesto Žilina založí na riadenie celého projektu Žilina Beskydy 2026.

Partnerské kraje a mestá v Českej republike a Poľsku

Moravskoslezský kraj a Sliezske vojvodstvo osobne vyjadrili podporu projektu Žilina Beskydy 2026. Konkrétne finančné záväzky budú predmetom ďalšieho jednanie s kraji, mestami a obcami v ČR a Poľsku v prípade víťazstva. Projektovaný celkový príspevok je vo výške 1 mil. € v rôznych formách podpory, najmä formou grantového systému pre medzinárodnú spoluprácu a prípadne financovaním

programu v inštitúciách v zriaďovateľskej pôsobnosti krajov, ktoré budú realizovať program zahrnutý v projekte Žilina Beskydy 2026.

Partnerské mesto Bielsko-Biala

Predpokladaný celkový príspevok partnerského mesta Bielsko-Biala je vo výške 1,3 mil. €. Časť financií bude určená na program priamo v partnerskom mesta, časť na marketing projektu a propagáciu turistickú destinácie a časť na nevyhnutnú administratívu.

Partnerské miesto Frýdek-Místek

Predpokladaný celkový príspevok partnerského mesta Frýdek-Místek je vo výške 0,7 mil. €. Časť financií bude určená na program priamo v partnerskom mesta, časť na marketing projektu a propagáciu turistickú destinácie a časť na nevyhnutnú administratívu.

Partnerské mestá a obce v SR

Obce a mestá celého zapojeného regiónu dostali od mesta Žilina ponuku na spoluprácu pri realizácii mobilného a kultúrneho programu, ako aj pri propagácii obce/mesta. Navrhovaný model spolupráce predpokladá príspevok samospráv vo výške 1€ na obyvateľa pre roky 2024, 2025 a 2026 a recipročne realizáciu kultúrneho programu v hodnote rovnajúcej sa trojnásobku celkového príspevku obce/mesta. Pre tento účel budú využité financie na kultúrny program projektu EHMK.

Podnikateľský sektor

Projektovaný príspevok z podnikateľského sektora vychádza zo skúseností predchádzajúcich projektov EHMK v iných krajinách.

EÚ zdroj (Cena Meliny Mercouri + fundraising)

Cena Meliny Mercouri je udeľovaná víťaznému mestu v prípade, že sa počas monitorovacieho obdobia podarí naplniť prísľuby uvedené v prihláške a zároveň implementovať odporúčania medzinárodného panelu odborníkov. Jej výška je 1,5 mil. €.

Ďalšie financie zo zdrojov EÚ nad rámec investičného balíka sa predpokladajú pri realizácii projektov, ktoré vzniknú ako výsledok spolupráce medzi mestom Žilina, ŽSK a zapojenými samosprávami na slovenskej, českej a poľskej strane. Predpokladá sa najmä využitie cezhraničných finančných nástrojov.

Návrh operatívneho rozpočtu projektu Žilina Beskydy 2026 (Sumárne zdroje za roky 2022-2027, zaokrúhlene)

Ministerstvo kultúry SR	15 000 000 €
Mesto Žilina	6 000 000 €
Žilinský samosprávny kraj	4 000 000 €
Partnerské mestá CZ-PL (Moravskoslezský kraj, Sliezske vojvodstvo a ostatné mestá/obce)	1 000 000 €
Partnerské Mesto Bielsko-Biala	1 300 000 €
Partnerské Mesto Frýdek Místek	700 000 €
Partnerské mestá a obce v SR	750 000 €

Podnikateľský sektor	1 500 000 €
EÚ zdroj (Cena Meliny Mercouri + fundraising)	3 000 000 €
Celkom	33 250 000 €

Investičný rozpočet

V rámci projektu EHMK 2026 bude podľa vyjadrenia Ministerstva kultúry SR k dispozícii pre víťazný projekt aj investičný rozpočet vo výške 40 mil. € z nového programového obdobia 2021 – 2027. Tieto investičné projekty budú realizované len na území SR a podmienkou je spojitosť s programovými piliermi a kultúrnymi aktivitami víťazného projektu EHMK 2026. Počas prípravy projektu Žilina Beskydy 2026 boli identifikované vhodné investičné aktivity do kultúrnej infraštruktúry vo vlastníctve mesta Žilina, Žilinského samosprávneho kraja a miest Čadca a Dolný Kubín, ktorých prehľad je v tabuľke.

Suma 40 mil. € podľa dostupných informácií zahŕňa aj povinné spolufinancovanie, ktoré je avizované vo výške 5%. Mesto Žilina na základe potrieb kultúrnych aktivít projektu a v zmysle dohody so ŽSK a partnerskými samosprávami navrhlo rozdelenie investičného balíčka medzi nižšie uvedené projektové zámery.

Návrh investičného rozpočtu projektu Žilina Beskydy 2026

Lokalita	Názov	
Žilina	<p>Pasáž – Platforma pre architektúru a občiansku participáciu. Budova vo vlastníctve mesta Žilina na Hornom Vale. Aktuálne sčasti využitá. Investícia spočíva v rekonštrukcii interiéru budovy, aby mohla slúžiť novému účelu ako galéria, malý dizajnový obchod, informačný bod s kaviarňou na prízemí, kancelárskymi, dielňami a konferenčnými miestnosťami a ateliérmi architektov a obytnými priestormi na ostatných poschodiach.</p>	
	<p>Hangár – Kreatívne centrum pre umenie vo verejnom priestore. Budova vo vlastníctve mesta Žilina na ul. Košická, dnešné depo DPMŽ. Investícia spočíva komplexnej oprave interiéru a exteriéru na viacúčelové umelecké produkčné zariadenie. V rekonštruovaných priestoroch bude prebiehať produkcia predstavení a umeleckých diel pre verejný priestor. Produkčné priestory budú tiež slúžiť ako technické zázemie produkcie všetkých projektov EHMK a makerspace pre umelcov, s prístupom k technológiám, technickej podpore a mentoringu. Priestor bude okrem toho sídlom upcyclingového strediska s materiálou bankou pre umeleckú tvorbu, produkčnej základne a štúdia pre animované filmy a občasnú podujatia a veľké koncerty.</p>	
	<p>Hlinkovo námestie a Sad SNP. Predpokladaná rekonštrukcia Sadu SNP zahŕňa hlavne oživenie zelene, mestský mobiliár, priestor pre umelecké inštalácie a hudobný altánok. Námestie Andreja Hlinku podstúpi kompletnú rekonštrukciu, s novým dláždením, fontánou, mestským mobiliárom a sochami. Projekt bude obsahovať aj renováciu hlavnej turistickej informačnej kancelárie mesta, ktorá má sídlo na námestí, a základnú infraštruktúru pre farmárske trhy.</p>	

<p>Mestská pamiatková rezervácia Žilina (MPR) Rekonštrukcia nie je zahrnutá v investičných projektoch EHMK avšak informatívne je uvedená aj v projekte Žilina Beskydy 2026, keďže v nej budú prebiehať programové aktivity. Financovanie je predpokladané z iných zdrojov v rámci nového programového obdobia 2021-2027.</p>	
<p>Radnica Rekonštrukcia nie je zahrnutá v investičných projektoch EHMK avšak informatívne je uvedená aj v projekte Žilina Beskydy 2026, keďže v nej budú prebiehať programové aktivity. Financovanie je predpokladané z iných zdrojov v rámci nového programového obdobia 2021-2027.</p>	
<p>Železničná stanica Žilina Jedná sa o vnútornú rekonštrukciu a vybavenie priestorov v rámci budovy železničnej stanice v Žiline, ktorú plánujú ŽSR rekonštruovať. V rámci plánovanej rekonštrukcie mesto Žilina avizovalo záujem o časť priestorov budovy pre potreby galérie v podchode, hudobných skúšobní + kino boutique v podzemných priestoroch, turistického informačného centra s design shopom, mobilných umeleckých inštalácií.</p>	
<p>Mestské divadlo – divadelný inkubátor Rekonštrukcia štúdia Mestského divadla Žilina a vytvorenie divadelného inkubátora.</p>	
<p>Multifunkčná sála pre súčasný tanec a fyzické divadlo Výstavba novej budovy pre súčasný tanec a fyzické divadlo.</p>	
<p>Vnútrobloky na sídliskách Rekonštrukcia nie je zahrnutá v investičných projektoch EHMK avšak informatívne je uvedená aj v projekte Žilina Beskydy 2026, keďže v nich budú prebiehať programové aktivity. Financovanie je predpokladané z iných zdrojov v rámci nového programového obdobia 2021-2027.</p>	
<p>Enviromentálne centrum Bôrik Rekonštrukcia vodojemu a administratívnej budovy vo vlastníctve spoločnosti SEVAK na vzdelávacie centrum a múzeum s imerzívnymi technológiami. Súčasťou navrhovaného projektu je vytvorenie školiacej miestnosti, zázemia pre návštevníkov a vonkajšieho oddychového priestoru.</p>	
<p>Kultúrne domy Budatín, Zástranie, Vranie, Žilinská Lehota, Strážov, Bytčica, Trnové Zriadenie, resp. rekonštrukcia kultúrnych domov v mestských častiach Žiliny s cieľom priniesť kultúrne aktivity EHMK aj mimo centrum mesta.</p>	
<p>Komunitné centrum Vlčince Zámer na zriadenie komunitného centra s kultúrnymi aktivitami na sídlisku Vlčince v priestoroch nevyužívaného výmenníku.</p>	
<p>Dubeň, Stránik Doplnenie turistického mobiliáru a umelecké inštalácie na vrchoch v okolí Žiliny.</p>	
<p>Oddychové miesta – Rajčanka Vytvorenie oddychových miest so zázemím a umeleckými inštaláciami na brehoch Rajčanky.</p>	
<p>Ciachovňa Rekonštrukcia národnej kultúrnej pamiatky Ciachovňa a vytvorenie výstavných priestorov.</p>	
<p>Mesto Žilina spolu</p>	28,600,000 €

Dolný Kubín	Dolný Kubín - Kino Choč (rekonštrukcia)	
Kysucké nové mesto	Rekonštrukcia kina	
Čadca	Čadca - Palárikov dom (rekonštrukcia)	
	Partnerské samosprávy spolu	1,400,000 €
	Vznik Múzea lesa Vychylovka - novostavba	
	Kysucko-oravská historická lesná úvraťová železnica vo Vychylovke - rekonštrukcia	
	Detské interaktívne múzeum v Závodí pri Bábkovom Divadle v Žiline - novostavba	
	Dobudovanie výstavných priestorov v podkroví Hradu Budatín pri PMZA - rekonštrukcia	
	Vznik Sochársko-kreatívneho a rezidenčného centra pri Kysuckej galérii v Oščadnici - novostavba	
	Stavebné úpravy dvora a priestorov Považskej galérie umenia - rekonštrukcia	
	Stavebné úpravy na Slanickom ostrove umenia – Oravská Galéria	
	Žilinský samosprávny kraj spolu	10,000,000 €
SPOLU		40,000,000 €

Ďalšie podrobnosti k programu a celému projektu Žilina Beskydy 2026 budú zverejnené po podaní prihlášky pre 2. kolo súťaže, keďže mnohé partnerstva a kultúrne projekty sa uzatvárajú do stanoveného termínu.